

# **Превенция на отпадането от училище** (Една реализирана педагогическа практика)

*Величка Таседжикова*  
Директор на 70. ОУ „Св. Климент Охридски“, София

## **1. Резюме**

Педагогическата практика, представена в настоящата разработка, е свързана с проблема за ранното отпадане на деца в задължителна училищна възраст от училищно обучение, както и с големия брой отсъствия по неуважителни причини, наблюдаващи се сред учениците от социално слаби и ромски семейства. Това е проблем, идентифициран на национално ниво и намерил своето отражение в Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020) и Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства /2015-2020/. Той е и един от основните, по които се работи в училището ни.

## **2. Състояние на проблема в 70. ОУ „Св. Климент Охридски“**

70. ОУ „Св. Климент Охридски“ се намира в столичния район „Връбница“, кв. „Модерно предградие“, и основната част от учениците са от бедни семейства, с ромски или смесен произход. В тази среда ранното отпадане от обучение и нередовното посещаване на училище е проблем, превърнал се в традиционен и ставащ все по сериозен.

Причините, които в дългогодишната си работа сме идентифицирали, най-общо се свеждат до следните: преместване на семейството в друго населено място или в чужбина, нежелание на детето да посещава училище, незаинтересованост от страна на родителите, трудности в усвояването на учебния материал. Голяма част от отпадащите ученици са от семейства с нисък социален, битов и културен статус. При децата от ромски произход съществена причина е социо-културната традиция в ромската общност, свързана с ранните бракове. При част от семействата от тази общност образованието не се възприема нито като ценност, нито като задължение. Когато учениците отпадат от училище, възможностите им за пълноценен живот намаляват. Отказът от образование значително затруднява реализацията на индивида. Отчитайки посочените фактори, започнахме целенасочена работа за решаване на проблема на училищно ниво и преди четири години разработихме Програма за намаляване на броя на отсъствията и броя на преждевременно напусналите училище, която се актуализира

всяка година. В анализа на проблема, разработването на Програмата и реализирането на мерките участваха всички педагогически специалисти от училището /18/. Усилията бяха насочени към всички деца и ученици /между 185 и 208 в различни периоди/ и техните семейства. Бяха направени и множество опити за включване на други заинтересовани институции – община, район, социални служби и полицейски органи, но без особен успех.

### **3. Основни цели:**

- намаляване на броя на отсъствията по неуважителни причини;
- ранна диагностика на децата в риск от отпадане;
- намаляване на броя на отпадналите ученици;
- укрепване на мотивацията за учене.

### **4. Дейности**

А) Записване на деца, подлежащи на задължително обучение:

- Създаване на училищна комисия за записване на децата, подлежащи на обучение в 1. клас и в подготвителни групи.
- Посещение на адресите и записване.
- Прием на ученици, желаещи да продължат обучението си във всички класове и степени, включително и отпаднали през минали години /в ЗУВ/.

Б) Задържане на учениците в училище.

- Определяне от класните ръководители, възпитателите и преподаващите учители на деца в риск и попълване на регистър до 5. число на всеки месец за предходния.
- Провеждане на допълнителна индивидуална работа с ученици в риск, включително и в неучебно време. Един учител работи само с един ученик не повече от 2 часа на ден.
- Приоритетно включване в извънкласни и извънучилищни дейности на децата в риск от отпадане.
- Посещение на домовете на ученици в риск. Двама учители посещават не повече от двама ученици на ден за период от 2 седмици по предварително изготвен график и попълват протокол с подписи и на посетените лица.
- Създаване на екипи учител-ученик+ученик - помощник за работа с ученици с риск от отпадане.

- Посещение на театрални представления, музеи, кинопрожекции и др.; организиране на екскурзии.
- Провеждане на спортни празници.
- Подреждане на изложба от материали /рисушки, приложения и др./ на деца, вписани в регистъра.
- Осигуряване на специалист за психологическа подкрепа /назначаване на психолог на граждански договор/.

## **5. Механизъм за работа в училище**

### Идентификация на дете в риск от отпадане

1. Дете, чиито родители са починали, неизвестни, лишени са от родителски права или чиито родителски права са ограничени, или детето е останало без родителска грижа.
2. Дете, което е жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение в или извън семейството му.
3. Дете, за което съществува опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие.
4. Деца, застрашени от отпадане поради трудности в ученето, слаби оценки, повтаряне на класа, преместване и загуба на учебно време.
5. Деца, застрашени от отпадане поради социално-икономически проблеми.
6. Деца, застрашени от отпадане поради поведенчески проблеми.
7. Деца с голям брой отсъствия по неуважителни причини.

### Конкретни мерки

1. Класните ръководители уведомяват директора при идентифициране на дете в риск от отпадане, ПС, родителите, контактуват с ОЗД и др. при:
  - допуснати от ученик 15 за прогимназиален етап на обучение и 5 за начален етап на обучение отсъствия месечно по неуважителни причини;
  - заминаване на родителите в чужбина /изясняване кой се грижи за детето при непосещаване на училище/;
  - инцидент, след който детето е спряло да посещава училище;
  - ученици, трайно непосещаващи часовете на преподавател;
  - ученици със слаби оценки за срока по предмет;
  - влошаване на взаимоотношенията на ученика с класа /или с учител/.

2. Включват детето в Регистъра.
3. Уведомяване на ОЗД, местната администрация и други институции.

### **Реинтеграция на отпаднали от обучение**

1. Деца в задължителна училищна възраст, които са отпаднали от обучение /в 70. ОУ или в друго училище/, могат да продължат обучението си след представяне на документ за завършен клас и по реда на ППЗНП / ЗПУО и Правилника за устройството и дейността на училището.

2. Деца между 7 и 16 години, които никога не са посещавали училище, се записват в първи клас.

3. Комисия от учители осъществява връзка с районната администрация и ЕСГРАОН и ежегодно получава и проучва списъците на подлежащите на обучение.

4. За лица, за които се установи по официален или неофициален път, че живеят в района на училището и не се обучават в никаква образователна институция, се предприемат мерки по обхващане:

- Посещение на дома и разговор с родители и близки.
- Уведомяване на местните власти.
- Покана за записване в училище и разясняване на права и задължения.

5. Дейности за мотивиране на родителите и подлежащите на обучение /социални помощи, детски надбавки, санкции, безплатни учебници и помагала, закуски, общуване с връстници и т.н./.

## **6 Резултати**

В резултат на четиригодишното прилагане на Програмата може да се каже, че е налице по-пълнен обхват на подлежащите на обучение в района на училището. Стриктно се отбелязват отсъствията на учениците и броят им /макар и в незадоволителна степен/ намалява. Съществено намален броят на отпадналите ученици – само един за 2015 – 2016 учебна година срещу пет преди пет години.

Днес можем да твърдим, че това, което ние започнахме да правим преди години, се въвежда и на национално ниво: програмата за превенция на ранното отпадане вече е задължителна за всички училища; работата с общността се извежда като приоритет; масовото включване на ученици в извънкласни дейности се промотира на национално ниво и чрез проекта „Твоят час“; обръща се внимание на реалното състояние на

проблема с отсъствията на учениците на държавно ниво и тук е необходим много твърд подход.

Иновативни за системата са и документите, които в последните четири години разработихме: индивидуална карта за оценка на ученик в риск от отпадане /много прилики с нея се откриват в Индивидуалната образователна карта по проект „Твоят час“/; регистър на учениците в риск от отпадане; механизъм за отчитане на отсъствията; протоколи за посещение на домовете на учениците; протоколи за индивидуална допълнителна работа със застрашени ученици.

Отчитайки факта, че сме едни от първите, диагностицирали и поставили честно проблема, бяхме наясно с трудностите, които ще срещнем: съпротива /често свързана със скандално поведение/ на родителите и отлив на ученици към други училища, където по-лесно се „извиняват“ отсъствия и не се спират детски добавки, поставяне в „дъното“ на „класации“, negliжиране от страна на свързани институции, пренебрежително отношение към работата на педагогическите специалисти. Не ни беше спестено нищо от това, но продължаваме да вървим по начертания път, защото резултатите показват, че е правилният.

Педагогическият екип на 70. ОУ „Св. Климент Охридски“ счита, че разработената практика е добра и работеща позитивно, поради което е споделяна с представители на училища в София, Пловдив, Сандански, Благоевград, както и с представители на МОН и РУО - София-град. На този етап тя е доказала своята устойчивост и е основна част от училищните политики за повишаване на качеството. Имаме желание и готовност да разширим своя опит и да почерпим от този на колегите. Намираме за изключително важно тя /а и всяка такава/ да бъде сериозно подкрепена както на общинско, така и на държавно ниво, защото само обединените и целенасочени усилия на всички заинтересовани страни могат да помогнат на всяко, толкова важно за всички ни, българско дете.

**Контакти:** Величка Таседжикова – директор  
70. ОУ „Св. Климент Охридски“  
София, ул. „Адам Мицкевич“ 10, п.к 1360  
Сайт на училището: 70ou.com  
Ел. поща: school70@abv.bg